

TADBIRKORLIK SUBEKTLARINING HUDUDDIY EKSPORT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Abdurazzaqova Nozima Axmadjon qizi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7198233>

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli Farmonida Investitsiyalardan samarali foydalanish hamda eksport hajmlarini oshirish bo'yicha, "pastdan-yuqoriga" tamoyili asosida, yangi tizimni yo'lga qo'yish hamda "Yangi O'zbekiston — raqobatbardosh mahsulotlar yurti" g'oyasi asosida 200 ta eksportchini ochiq tanlov asosida saralab, ularni yetakchi eksportyorlarga aylantirish va har tomonlama qo'llab-quvvatlash belgilangan.

Shuningdek, har bitta viloyatning eksport salohiyatidan kelib chiqib Respublika hududlari va xorijiy mamlakatlar biznes vakillari o'rtasida tashqi iqtisodiy aloqalarni o'rnatish uchun Sirdaryo viloyatining Xitoy Xalq Respublikasi, Surxondaryo viloyatining Rossiya Federatsiyasi hamda Jizzax viloyatining Hindiston biznes doiralari bilan investitsiya va tashqi savdo aloqalarini rivojlantirish zarur.

Eksportchi korxonalar faoliyatini qo'llab-quvvatlash tizimini faol davom ettirish orqali respublika eksport salohiyatini oshirish yuzasidan bir qator chora tadbirlar belgilangan. Jumladan, mahalliy sanoat tarmoqlari eksport salohiyatini yanada rivojlantirish, tashqi bozor va xalqaro talablarga javob beradigan standartlarni joriy etish va mashhur brendlarni jalb qilish.

Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek O'zbekistonning tayyor mahsulot eksporti borasidagi imkoniyatlari katta, tadbirkorlar va investorlar o'z imkoniyatlarini ishga solib, ichki va tashqi bozorda raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish va eksport qilishlari, yuqori natijalarga erishishlari zarur. Tajriba shuni ko'rsatadiki, mahalliy ishlab chiqaruvchilarning xalqaro va ichki bozorlarda namoyish etilishi ularning eksport salohiyatini mustahkamlash, sarmoya va iste'molchilarni jalb etishga xizmat qilmoqda. Shu bois Tashqi ishlar, Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish, Investitsiyalar va tashqi savdo vazirliklari hamda Savdo sanoat palatasi, Savdo-sanoat palatasi va boshqa tashlilotlar mamlakatimizda ishlab chiqarilgan mahsulotlar va tovarlarni chet elda taqdim etish bo'yicha zarur choralarni ko'rishlari shart".

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha strategik hujjatlarda institutsional islohotlar asosida makroiqtisodiy barqarorlik parametrlariga erishishni hisobga olgan holda mahalliy tovar va xizmatlar eksporti muhim. Xususan, O'zbekiston Respublikasining 2030-yilgacha bo'lgan davrda rivojlanish milliy strategiyasida

milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning industrial-innovatsion imkoniyatlarini hisobga olgan holda, "Innovatsion rivojlanish asoslarini yaratish ko'zda tutilgan. birinchi navbatda ta'lim tizimidagi islohotlar va iqtisodiyot tarmoqlari uchun zamonaviy kadrlar tayyorlash asosida mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish.

Ushbu iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni hal qilishda innovatsion yondashuvlarni shakllantirish, rivojlanishning institutsional asoslarini mustahkamlash, huquqiy tizimni takomillashtirish va mulkiy huquqlarni, shu jumladan intellektual mulkni himoya qilishni kuchaytirish bilan mumkin, bu ham mahalliy xususiy, ham to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar o'sishiga yordam beradi.

Shuningdek, O'zbekistonda xotin-qizlarning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, ularni kasb-hunarga o'rgatish, bandligini ta'minlashga qaratilgan amaliy ishlar olib borilmoqda.

Bugungi kunda iqtisodiy faol xotin-qizlar 6 mln 383 ming nafar tashkil qilib, umumiy iqtisodiy faol aholining 41 foizini tashkil etadi. Iqtisodiyotda band bo'lgan xotin-qizlar 5 mln 484 ming 576 nafardan iborat.

2019-2021 yillarda O'zbekistonning xorijiy davlatlardagi elchixona va vakolatxonlari ko'magida MDH, Evropa va AQSH davlatlariga jami 41mln 900 ming (ayol hunarmandlar ulushi 10 mln 900 ming) AQSH dollari miqdorida kulolchilik, kashtachilik, zardo'zlik, gilamchilik, qo'lda to'qilgan gazlama mahsulotlari, yog'och o'ymakorligi kabi hunarmandchilik mahsulotlari eksport qilindi.

Tadbirkorlik subyektlariga ayniqsa ayol tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash borasida samarali ishlar olib borilmoqda. Bugungi kunda faoliyat olib borayotgan 219 112 ta yakka tartibdagi tadbirkorlarning 81 703 nafari yoki 37,2 foizi xotin-qizlardan iborat.

Kichik va o'rta biznesning eksport salohiyatini rivojlantirishni moliyaviy va nomoliyaviy qo'llab-quvvatlovchi institutlar qatoriga davlat boshqaruvi organlarining ijro etuvchi funksiyalarini bajaradigan davlat hokimiyati organlari (boshqaruvlari), davlat tashkilotlari (korxonalari), mintaqaviy rivojlanish markazlari kiradi. Bir bozorda yetarli miqdorda mahsulot to'planishi, albatta, iqtisodiy nazariya qonunlariga muvofiq, tovar va xizmatlar sifatining yaxshilanishiga olib keladi. Ikkinchisi eksportga yo'naltirilgan va import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirishga xizmat qilmoqda [1].

Shunday qilib, viloyatda tadbirkorlik subektlarining eksport faoliyatini rag'batlantirishning institutsional asoslarini takomillashtirish ushbu sohaga daxldor institutlar faoliyati samaradorligini, ularning o'zaro hamkorligini amalga oshirishni hisobga olgan holda tizimli o'rganishni nazarda tutadi. Shu bilan birga,

respublikaning alohida viloyatlarni o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish zarur hamda tadbirkorlik va ishlab chiqarish faoliyatidan kelib chiqib uni eksportga yo'naltirish va import o'rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqish imkoniyatini beradi.

REFERENCES

1. <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>
2. Сатторова М.Р. Формирование инфраструктурной основы развития малого бизнеса//Вестник государственного университета РФ право бизнеса и политики/Научно-теоретический журнал. №1. 2020.
3. Yuldasheva M.M. O'zbekiston Respublikasida kichik biznesni rivojlantirish muammolari to'g'risida / Belgorod Kooperatsiya, iqtisodiyot va huquq universiteti axborotnomasi. - Belgorod, 2021. No 1 (74).